

INTERNATIONALT PERSPEKTIV

Nyhedsbrev fra DLi – JUNI 2017

Nr. 3 – 2017

Indhold

PISA 2015 om elevtrivsel (PISA 2015 Volume III)	1
PISA 2015 resultater – elevtrivsel.....	1
Det sociale liv på skolen.....	2
Livet på Internettet.....	3
Anbefalinger fra PISA 2015 til bedre elevtrivsel.....	3
EU's søjle for sociale rettigheder.....	4
Dansk kritik af den sociale søjle.....	5
ETUC stiller spørgsmål til det juridiske	5
ETUCE er positive.....	6

PISA 2015 om elevtrivsel (PISA 2015 Volume III)

OECD's PISA-undersøgelse udkommer hvert tredje år, senest i december 2016 ([PISA 2015](#)). PISA er en forkortelse for Programme for International Student Assessment. I alt 59 lande deltager i hele eller dele af undersøgelsen. PISA måler fast på elevernes færdigheder og kompetencer inden for matematik, læsning og naturvidenskab. Bind III af PISA 2015 er netop udkommet og fokuserer på elevtrivsel blandt 15-årige. Det er første gang, at der bliver målt på dette inden for rammen af PISA-undersøgelserne. Du kan finde de øvrige bind af PISA fra 2015 [her](#).

PISA 2015 resultater – elevtrivsel

Elevtrivsel er vigtigt ifølge OECD. Teenagere der føler, at de er en del af et fællesskab i skolen og har et godt forhold til sine forældre og lærere, klarer sig generelt set bedre i skolen og oplever generelt bedre trivsel både i og uden for skolen. Men blandt 540.000 adspurgte elever i PISA-undersøgelsen svarede 66 % at de følte sig stressede over dårlige karakterer og 55 % følte sig ængstelige før en test, selvom de havde

forberedt sig. Og uanset land, så er piger generelt mere ængstelige end drenge ved skolerelaterede aktiviteter – og denne angst har altså indflydelse på de faglige præstationer (s. 40).

Lærere har en stor indflydelse på elevernes trivsel. Ifølge OECD giver længere tid i klasselokalet dog ikke gladere elever. Men lærer-elev relationer er særdeles vigtige, og har indflydelse på elevernes faglige præstationer. På samme måde er forælder-elev-relationer vigtige (s. 43), hvor forældre der svarede at de tog sig tid til at snakke om deres barns skolegang eller spiste aftensmad med deres børn, i højere grad havde børn der generelt trives i hverdagen (s. 163).

I undersøgelsen anføres det også, at mobning er et stort problem i skoler, hvor ca. et barn per klasse, svarede at de havde været udsat for fysisk mobning¹ (hvor der fx bliver skubbet eller slået). Mobning viser sig desuden at være mindre fremtrædende i klasser, hvor eleverne har gode relationer med deres lærere. OECD anbefaler, at både lærere og forældre bør være aktivt engagerede i deres skoles strategier mod mobning.

I gennemsnit er 15-årige elever i OECD-landene tilfredse med deres liv. På en skala fra 0-10 rangerer gennemsnittet til 7,3 (s. 70). Der er dog stor variation landene imellem; hvor fx 4 % af eleverne i Holland svarede, at de ikke var tilfredse med deres liv, så er dette tal over 20 % i Korea og Tyrkiet. Især piger er ofte mindre tilfredse med deres liv end drengene, hvilket OECD blandt andet mistænker de sociale medier for at medvirke til.

Det sociale liv på skolen

Når elever føler at de er en del af fællesskab i skolen, klarer de sig som regel bedre og oplever højere generel livstilfredshed. Ofte er denne følelse påvirket af elevens socioøkonomiske baggrund. PISA-undersøgelsen fortæller, at størstedelen af elever i OECD-lande (73 %) føler sig hjemme i skolen, om end det i nogle lande siden år 2003 har været en nedadgående kurve (s. 118).

En voksende andel af migranter i såvel samfund som skoler har frembragt nye problemstillinger, eftersom elever skal lære hvordan man interagerer med en skolekammerat fra en anden kulturel baggrund. I 2015 havde 12,5 % af alle elever i OECD-lande en migrantbaggrund, sammenlignet med 9,4 % i 2006. Den voksende andel har gjort det tydeligt, at elever med en anden etnisk baggrund i mindre grad føler sig hjemme i skolen, i forhold til deres klassekammerater uden migrantbaggrund. Kun i Australien, Qatar og de Forenede Arabiske Emirater er situationen omvendt (s. 120). Rapporter benævner, at det ikke kun er kulturelle forskel der afgør om migranter føler sig hjemme i skolen eller ej, men at det også handler om hvordan skoler og lokalsamfund tager imod og hjælper de nye elever. Der ses også en sammenhæng mellem lærer-elev-relationer, hvor de elever der føler sig uretfærdigt behandlet af læreren, i højere grad også tenderer til at være utilfreds med det sociale liv på skolen (s. 129).

---

¹ Se OECD's definitioner af mobning på side 135 i PISA 2015 Vol. III

Rapporten anfører desuden, at elever med et arbejde ved siden af skolen, i højere grad føler sig udenfor fællesskabet i skolen, og derudover også kommer for sent eller fuldstændig skipper skole. Det er mest drenge der arbejder ved siden af skolen, hvor det i højere grad er pigerne der hjælper til i husholdningen fremfor drenge. I gennemsnit er det ca. 23 % af alle elever i OECD-lande, der arbejder ved siden af skolen (s. 212).

Livet på Internettet

Internettet er i løbet af få år blevet hverdageje for de fleste mennesker. Således er Internettet også blevet en del af skoleelevers hverdag, og i gennemsnit føler hver anden elev sig dårligt tilpas, hvis der ikke forefindes internetadgang (s. 226). Samtidig viser PISA-undersøgelsen, at elever der bruger mere end seks timer online i hverdagene uden for skolen, føler sig mere ensomme og utilfredse med deres liv, end elever der bruger mindre. PISA-undersøgelsen pointerer derfor, at elever der bruger meget tid på Internettet kan være elever med lav livstilfredshed. Der er stor variation mellem landene, når det kommer til elevernes fritidsaktivitetstid brugt på Internettet, men både Danmark og Sverige ligger i toppen af statistikkerne (s. 224). Ekstremt internetbrug bliver anført i PISA-undersøgelsen, som en negativ faktor i relation til faglige præstationer (s. 228). Dette fordi de lettere bliver distraheret i undervisningen, eller glemmer at lave deres lektier. Det anføres dog også, at disse elever muligvis ville klare sig dårligt, selvom de ikke havde internet, simpelthen fordi de bare ikke er interesserede.

Anbefalinger fra PISA 2015 til bedre elevtrivsel

I forlængelse af resultaterne, kommer OECD desuden med deres egne anbefalinger. OECD anerkender, at der ikke er nogen generel konsensus om, hvad der virker og for hvem. Alligevel er der delte meninger om, hvilke prioriteter skolesystemet bør fokusere på for at opnå bedre elevtrivsel. Anbefalingerne er i rapporten opdelt i fire kategorier, hvilket kort vil blive gennemgået i det følgende.

Psykisk helbred, motivation og selvtillid i skolen

Undersøgelsen viser, at på en skala fra 0-10, så rangerer 15-årige elever deres livstilfredshed til gennemsnitligt at være 7,3. Men der er store forskelle mellem elever, og nogle har rapporteret bekymrende lav livstilfredshed. Dette er et generelt problem i alle lande. Ifølge OECD er det derfor vigtigt for skoler at fokusere på elevernes mentale helbred. Dette kunne fx gøres ved at tilbyde lærerne professionel træning i at kunne identificere elever, som lider af angst, og give dem redskaberne til bedre at kunne hjælpe eleverne i deres daglige lærergerning(s. 233).

Samtidig viser det sig, at de elever der har de højeste forventninger til dem selv, oftest også er dem der lider af angst og stress. Derfor anbefales det, at eleverne bør hjælpes til at sætte realistiske mål for dem selv (s. 235).

Positiv skolekammerat-/lærer-elev-relation

Gode sociale relationer er nøglen til trivsel. En undersøgelse fra år 2002 viste, at forskellen mellem glade og triste elever især lå i forskellen mellem deres sociale liv (s. 237). Derfor skal lærerne være kvalificerede til at håndtere klasselokalet på en måde som understøtter et godt socialt samvær, anbefaler OECD. Dette

indebærer blandt andet, at man som lærer skal være engageret i eleverne, og lære dem at kende, både som elev og menneske.

Samtidig påpeger OECD mobning som værende et problem i skolerne. Og selvom der ikke er en one-size-fits-all løsning, så er det vigtigt at skolerne fostrer et miljø, hvor tolerance, sikkerhed og gensidig respekt går hånd i hånd. Også her er lærerne en del af løsningen, i det at det er dem, der skal fungere som en rollemodel for eleverne, og understrege, at mobning ikke tolereres (s. 239).

Positiv synergi mellem skole og hjem

OECD anerkender, at skoler og elever kan variere meget, afhængig af kulturelle baggrunde, resurser, materiale osv. Dog mener OECD, at skoler kan fungere som bindeled mellem lokalsamfund, forældre og elever, hvor alle som udgangspunkt er ligestillet. Et bedre samarbejde mellem forældre og elever kunne ifølge OECD skabe bedre grobund for elevens trivsel og faglige færdigheder. PISA 2015-undersøgelsen viste også, at de elever hvis forældre interesserede sig for deres skolegang, klarede sig bedre i skolen.

Derfor anbefaler OECD, at forældre skal engagere sig i deres børns skolegang, og gerne spørge ind til specifikke fag. Skolen skal også være aktiv i at fordre denne mentalitet.

Derudover anbefaler OECD, at både skoler og regeringer bør have fokus på socioøkonomisk ulighed og elevernes opfattelse af dem selv og deres aspirationer. Større elevusikkerhed hindrer den sociale mobilitet, og forstærker den negative sociale arv. Dette leder igen tilbage til, at lærerne skal have gode relationer med deres elever, for at kunne støtte og vejlede dem (s. 240).

Mulighed for at lære om en sund livsstil

Slutteligt anbefaler OECD, at elever skal skoles i vigtigheden af en aktiv og sund livsstil vha. læring om idræt og sundhed. Dette indebærer også, at skoler skal dele best practice på området. Derudover ligger der også i dette, at der skal undervises i realistiske kropsbilleder, for at forebygge spiseforstyrrelser, og for at give eleverne indblik i, hvad en sund livsstil indebærer.

Herudover indebærer dette ifølge OECD også, at skoleelever skal lære at bruge internettet på en sund og produktiv måde. Dette indebærer blandt andet undervisning i, hvordan man skal opføre sig på de sociale medier – her især for at modvirke internetmobning (s. 241).

EU's søjle for sociale rettigheder

Den sociale søjle er det nye sort i EU. Siden Europa-Kommissionens formand Jean-Claude Juncker nævnte den første gang tilbage i september 2015 har den endelige udgave været længe ventet. Langt om længe kom den så den 26. april 2017. Men hvad handler den sociale søjle om, hvad skal vi overhovedet bruge den til? Den sociale søjle handler først og fremmest om at give nye og mere effektive rettigheder til EU-borgerne. Det er især tre områder, der er fokus på: 1. Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, 2. rimelige arbejdsvilkår og 3. social beskyttelse og inklusion².

² http://ec.europa.eu/denmark/news/social_pillar-160426_da - Fact sheet om den sociale søjle

Alle skal have ret til kvalitets og inkluderende uddannelse og livslang læring, for at sikre at man får og beholder færdigheder, som er krævet for et aktivt medborgerskab og krævet på arbejdsmarkedet. Det er herunder også vigtigt at man får lige løn for lige arbejde og at alle bliver behandlet ens og har lige muligheder hvad angår arbejdsmarkedet, uddannelse og social sikring blandt andre.

Dansk kritik af den sociale søjle

Selvfølgelig er det hele ikke lutter lagkage – som det jo sjældent er, når EU kommer med nye udspil. Allerede inden lanceringen syntes mange, at det var et kontroversielt udspil fra Kommissionen og mange mente at Kommissionen var på vej ind i en gråzone, hvor den ikke traktatmæssig have hjemmel til at bestemme. I Danmark var Regeringen, Folketinget og arbejdsmarkedets parter forbeholdne. Den generelle EU-skepsis der er i Europa medfører, at det ikke ønskes at EU får større kompetence på socialområdet, nærhedsprincippet skal overholdes og den danske model skal frem for alt beskyttes. Der er en bekymring over at det vil være laveste fællesnævner der sætter minimumskravene. Med danske øjne vil minimumsstandarder trække den danske standard vældigt ned.

Det skal dog nævnes at det hele ikke er helt skidt. Den sociale søjle skal ikke forhindre medlemslandene eller deres sociale parter fra at etablere en mere ambitiøs social standard³. Der er faktisk ikke noget i den sociale søjle som skal fortolkes som begrænsende eller negativt påvirke rettigheder og principper, som anerkendes inden for deres respektive anvendelsesområder i EU-retten. Danmark bør også være interesseret i, at søjlen kan sikre opadgående social konvergens i lande med et lavt socialt beskyttelsesniveau⁴. Det er dog vigtigt at nævne, at den sociale søjle er rettet mod euro-landene og at resten så kan vælge om de vil deltage. Danmark vil nok vente på den endelige udformning af søjlen, før de beslutter sig for at tilslutte sig den eller ej.

ETUC stiller spørgsmål til det juridiske5

ETUC, den europæiske fagbevægelse, er meget skeptiske over for selve udformningen af den sociale søjle. Siden udspillet den 26. april, er der ikke kommet flere udtalelser fra Kommissionen om hvordan søjlen i praksis kommer til at fungere. Et aspekt ETUC især er opmærksom på, er retsgrundlaget. Kommissionen har endnu ikke fremlagt hvordan retsgrundlaget, eller for den sags skyld hvilken juridisk form, søjlen vil tage.

Retsgrundlaget er afgørende for hvad søjlens anvendelsesområde er, og især hvad grænsen for dens rækkevide er. En anden ting ETUC lægger vægt på, er den juridiske natur for søjlen. Mange ønsker at den sociale søjle skal indebære rettigheder, i stedet for principper. Rettighederne vil mere direkte forbedre arbejdstagernes liv. Kommissionen hælder dog mest til at det skal være principper, men så er spørgsmålet der stadig om hvor bindende de principper så kommer til at blive og hvem de er bindende for -

---

³ 251_Proposal for a Interinstitutional Proclamation on the European Pillar of Social Rights, s. 4

⁴ http://thinkeuropa.dk/socialt/eus-sociale-soejle-endnu-et-dansk-forbehold?utm_source=T%C3%A6nketanken+EUROPA%27s+nyhedsbrev&utm_campaign=34a6a14afe-Nyhedsbrev+25042017&utm_medium=email&utm_term=0_785ac3e32f-34a6a14afe-230628449&mc_cid=34a6a14afe&mc_eid=4b8bf1df2b

⁵ https://medium.com/@ETUI_org/5-things-to-look-out-for-in-the-commissions-proposal-on-the-european-pillar-of-social-rights-68d2ed047b28

medlemslandene? EU-institutionerne? Hvordan vil de blive implementeret? Især den juridiske natur, sammen med andre faktorer, kommer til at være afgørende for hvilken indflydelse søjlen får i EU.

En sidste ting der optager ETUC er, at Juncker udtalte, at han forventer at de sociale parter skal have en central rolle i processen. Kommissionen modtog også over 15.000 henvendelser fra arbejdere og fagforeninger. Mange af dem bad om en større rolle for fagforeningerne i EU's policyudviklingsproces. Nu må vi bare vente og se om Kommissionen tager dette ønske til sig.

ETUCE er positive⁶

Endelig er der nogen der ser positivt på den sociale søjle, udover Juncker selv. ETUCE, den europæiske organisation for underviserorganisationer, ser nemlig positivt på udspillet om den sociale søjle og byder den positive udvikling velkommen. Det er vigtigt at promovere inkluderende uddannelse for alle og retten til kvalitetsuddannelse og efteruddannelse for arbejdstagerne. Susan Flocken, ETUCE's direktør, ser dog også udfordringer ved så stærke deklamationer. Der er mange punkter hvorpå søjlen kan fejle og der er også nogle der gerne vil se søjlen fejle.

ETUCE er bekymrede for at de mange beskæringer, der ses på uddannelsesområdet over alt i Europa, vil forsætte. Siden finanskrisen er de offentlige investeringer i uddannelsessektoren stadig ikke tilbage på det niveau de var før finanskrisen. Susan Flocken mener dog, at den sociale søjle kan være med til at skabe en genopretning for det europæiske samfund og dets borgere. For at adressere kritikken og bevæge os fremad, så er fundamentale forandringer påkrævet og den sociale søjle kan være med til at skabe disse forandringer.

---

⁶ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/PR_EPSR_EN.pdf